

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ¹

1.1 Ιακωβος, Θεου και Κυριου Ιησου Χριστου δουλος, ταις δωδεκα φυλαις ταις εν τη Διασπορα: χαιρειν.

[Various exhortations]

1.2 Πασαν χαραν ἠγησασθε, αδελφοι μου, οταν πειρασμοις περιπεσητε ποικιλοις, 3 γινωσκοντες οτι το δοκιμιον ὑμων της πιστεως κατεργαζεται ὑπομονην· 4 ἡ δε ὑπομονη εργον τελειον εχετω, ἵνα ητε τελειοι και ολοκληροι, εν μηδενι λειπομενοι.

[About wisdom]

5 Ει δε τις ὑμων λειπεται σοφιας, αιτειτω παρα του διδοντος Θεου πασιν ἄπλως και ουκ² ονειδιζοντος, και δοθησεται αυτω. 6 Αιτειτω δε εν πιστει, μηδεν διακρινομενος, ο γαρ διακρινομενος εοικεν κλυδωνι θαλασσης ανεμιζομενω και ῥιπιζομενω—7 μη γαρ οιεσθω ο ανθρωπος εκεινος οτι ληψεται³ τι παρα του⁴ Κυριου, 8 ανηρ διψυχος ακαταστατος εν πασαις ταις ὁδοις αυτου.

9 Καυχασθω δε ο αδελφος ο ταπεινος εν τω ὑψει αυτου, 10 ο δε πλουσιος εν τη ταπεινωσει αυτου, οτι ὡς ανθος χορτου παρελευσεται. 11 Ανειτειλεν γαρ ο ἡλιος συν τω καυσωνι και εξηρανεν τον χορτον, και το ανθος αυτου εξεπεσεν και ἡ ευπρεπεια του προσωπου αυτου απωλετο. Οὕτως και ο πλουσιος εν ταις πορειαις αυτου μαραινησεται.

[About testing]

12 Μακαριος ανηρ ὃς ὑπομενει πειρασμον, οτι δοκιμος γενομενος ληψεται⁵ του στεφανου της ζωης ὃν ἐπηγγειλατο ο Κυριος⁶ τοις αγαπωσιν αυτον. 13 Μηδεις πειραζομενος λεγετω οτι “Απο⁷ Θεου πειραζομαι”, ο γαρ Θεος απειραστος εστιν κακων, πειραζει δε αυτος ουδενα. 14 Ἐκαστος δε πειραζεται ὑπο της ιδιας επιθυμιας, εξελκομενος και δελεαζομενος. 15 Ειτα ἡ επιθυμια, συλλαβουσα, τικτει ἁμαρτιαν, ἡ δε ἁμαρτια αποτελεσθεισα, αποκυει θανατον.

16 Μη πλανασθε, αδελφοι μου αγαπητοι: 17 πασα δοσις αγαθη και παν δωρημα τελειον Ανωθεν εστιν, καταβαινον απο του Πατρος των φωτων, παρ’ ὧ ουκ ἐνι παραλλαγη ἡ τροπης αποσκιασμα. 18 Βουληθεις, απεκυησεν ἡμας λογω αληθειας, εις το ειναι ἡμας απαρχην τινα των αυτου κτισματων.

19 Ὡστε⁸, αδελφοι μου αγαπητοι, εστω⁹ πας ανθρωπος ταχυς εις το ακουσαι, βραδυς εις το λαλησαι, βραδυς εις οργην· 20 οργη γαρ ανδρος δικαιοσυνην Θεου ου κατεργαζεται.¹⁰

[About obeying the Word]

21 Διο αποθεμενοι πασαν ῥυπαριαν και περισσειαν κακιας, εν πραυτητι¹¹ δεξασθε τον εμφυτον λογον τον δυναμενον σωσαι τας ψυχας ὑμων.¹² 22 Γινεσθε δε ποιηται λογου¹³

¹ Both the text and the notes are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD, ©. I venture to affirm to the reader that all original wording of James is preserved in this edition, if not in the Text, at least in the apparatus. “Diminish not a word” Jeremiah 26:2 (see Deut. 4:2 and Luke 4:4, “every word” [as in 99.6% of the MSS]). The last note at the end of this book gives explanation about the apparatus.

² ουκ f³⁵ (70.3%) RP, HF, OC, CP || μη sA, B, C (29.7%) TR, NU (James is stating a fact; God doesn’t reproach.)

³ ληψεται f³⁵ [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || λημψεται (s)A, B(C) [1.5%] NU

⁴ του rel || --- [15%]

⁵ ληψεται f³⁵ C [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || λημψεται P²³sA, B [1.5%] NU

⁶ ο κυριος f³⁵ (89%) RP, HF, OC, TR, CP || 2 C (4.8%) || 1 θεος (3.6%) || --- P²³sA, B (2%) NU || 1 απευδης θεος (0.6%) (The Alexandrian omission of the subject of the verb produces an inferior text; to use the ‘harder reading’ canon to foist the inferior reading on James I consider to be unfair and illegitimate.)

⁷ απο f³⁵ A, B, C [93%] RP, HF, OC, CP, NU || υπο s [2.5%] || 1 του [4%] TR || παρα [0.5%]

⁸ ωστε f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || ιστε sB, C [3%] NU || ιστε δε A [1%] || --- [1%] (Another Alexandrian infelicity that should not be imputed to James.)

⁹ εστω f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 δε sB, C [2%] NU || και 1 A [1%]

¹⁰ ου κατεργαζεται f³⁵ C (82.9%) RP, HF, OC, TR, CP || ουκ εργαζεται sA, B (16.3%) NU || 2 (0.8%)

¹¹ πραυτητι f³⁵ sA, B, C [92%] RP, HF, OC, TR, NU || πραοτητι [8%] CP

¹² υμων rel || ημων [25%]

¹³ λογου f³⁵ sA, B, C [89%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || νομου [6%] || λογων [4%] || two other variants [1%]

και μη μονον ακροαται,¹ παραλογιζομενοι εαυτους. 23 'Οτι ει τις ακροατης νομου² εστιν και ου ποιητης, ουτος εοικεν ανδρι κατανοουντι το προσωπον της γενεσεως αυτου εν εσοπτρω· 24 κατευνησεν γαρ εαυτον και απεληλυθεν και ευθεως επελαθετο οποιος η̄ν. 25 'Ο δε παρακυψας εις νομον τελειον τον της ελευθεριας και παραμεινας, ουτος³—ουκ ακροατης επιλησμονης γενομενος αλλα ποιητης εργου—ουτος μακαριος εν τη ποιησει αυτου εσται.

26 Ει τις δοκει θρησκος εινα εν υμιν,⁴ μη χαλιναγωγων γλωσσαν αυτου αλλ'⁵ απατων καρδιαν αυτου, τουτου ματαιος η̄ θρησκεια. 27 Θρησκεια καθαρα και αμιαντος παρα⁶ θεω και Πατρι αυτη εστιν: επισκεπτεσθαι ορφανους και χηρας εν τη θλιψει αυτων, ασπιλον εαυτον τηρειν απο του κοσμου.

[About partiality]

2.1 Αδελφοι μου, μη εν προσωποληψιας⁷ εχετε την πιστιν του Κυριου ημων Ιησου Χριστου, της Δοξης! 2 Εαν γαρ εισελθη εις την⁸ συναγωγην υμων ανηρ χρυσοδακτυλιος, εν εσθητι λαμπρα, εισελθη δε και πτωχος εν ρυπαρα εσθητι, 3 και επιβλεψητε⁹ επι τον φορουντα την λαμπραν εσθητα¹⁰ και ειπητε αυτω¹¹, “Συ καθου ωδε¹² καλως”, και τω πτωχω ειπητε, “Συ στηθι εκει”, η̄ “Καθου¹³ ωδε¹⁴ υπο το υποποδιον μου”, 4 ου¹⁵ διεκριθητε εν εαυτοις και εγενεσθε κριται διαλογισμων ποιηρων?

5 Ακουσατε, αδελφοι μου αγαπητοι. Ουχ ο̄ θεος εξελεξατο τους πτωχους του κοσμου¹⁶ πλουσιους εν πιστει και κληρονομους της βασιλειας η̄ς επηγγειλατο τοις αγαπωσιν αυτου? 6 'Υμεις δε η̄τιμασατε τον πτωχον. Ουχ ο̄ι πλουσιοι καταδυναστευουσιν υμων, και αυτοι ελκουσιν υμας εις κριτηρια? 7 Ουκ αυτοι βλασφημουσιν το καλον ονομα το επικληθεν εφ' υμας? 8 Ει μεντοι νομον τελειτε βασιλικον κατα την Γραφην, “Αγαπησεις τον πλησιον σου ως σεαυτον”,¹⁷ καλως ποιειτε· 9 ει δε προσωποληπτετε,¹⁸ αμαρτιαν εργαζεσθε, ελεγχομενοι υπο του νομου ως παραβαται. 10 'Οστις γαρ ολον τον νομον τηρησει¹⁹, πταισει²⁰

¹ μονον ακροαται f³⁵ SA,C (94%) RP, HF, OC, TR, CP, NU || ~ 21 B (4.4%) ECM || 2 (1.2%) || two other variants

² νομου f³⁵ [30%] || λογου SA,B,C [69%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || λογων [1%] (Comparing verse 23 with verse 25, James is now talking about 'law', but copyists, having already written 'word' twice, could make the change, of 'law' to 'word', almost without thinking. If the original were 'word' there would be no pressure to change it to 'law'.)

³ ουτος f³⁵ (87.6%) RP, HF, OC, TR, CP || ουτως (6.8%) || --- SA,B,C,0173 (5.2%) NU || και (0.4%) (The Alexandrians didn't like the repetition of the emphatic pronoun.)

⁴ εινα εν υμιν f³⁵ (80.3%) RP, HF, OC, TR [12 η̄μιν (1.6%)] || ~ 231 (8.2%) CP [- 2 η̄μιν 1 (0.4%)] || 1 SA,B,C,0173 (9.4%) NU

⁵ αλλ f³⁵ [35%] OC, TR || αλλα SA,B,C,0173 [65%] RP, HF, CP, NU (The MSS supporting the shorter form come from a considerable number of rivulets within the transmission spectrum, many of them non-Byzantine.)

⁶ παρα f³⁵ SA [80%] RP, HF, CP || 1 τω A,B,C [20%] OC, TR, NU (OC is in small print.) (The phrase 'God and Father' works like a proper noun; being its first occurrence the article isn't called for.)

⁷ προσωποληψιας f³⁵ [99%] RP, HF, OC, TR, CP || --- SA,B,C [1%] NU

⁸ την f³⁵ A [96.5%] RP, HF, OC, TR, CP || --- SB,C [3.5%] NU

⁹ και επιβλεψητε f³⁵ SA [93%] RP, HF, OC, TR, CP || ~ 2 δε B,C [7%] NU

¹⁰ λαμπραν εσθητα f³⁵ [30%] || ~ 2 την 1 SA,B,C [70%] RP, HF, OC, TR, CP, NU

¹¹ αυτω f³⁵ [91%] RP, HF, OC, TR, CP || --- SA,B,C [9%] NU (Would not James, a Jew, write 'to him'?)

¹² ωδε rell || ωδε f³⁵ [40%] (Since there appears to be no difference in meaning, I follow the usual spelling, but wish to record the variant for possible future reference; a similar statement will obtain wherever the word occurs.)

¹³ εκει η̄ καθου f³⁵ SA (97%) RP, HF, OC, TR, CP, NU || ~ 231 B (2%) ECM || 1 και 3 C (0.6%) || two other variants

¹⁴ ωδε f³⁵ SA (93.2%) RP, HF, OC, TR, CP || --- A,B,C (6.8%) NU

¹⁵ ου f³⁵ SA,C (26.8%) NU || και 1 (72.2%) RP, HF, OC, TR, CP || και (0.6%) || --- B (0.4%) (The protasis occupies verses 2 and 3; the και looks to me like an infelicitous gloss introduced by copyists who lost the flow of the argument.)

¹⁶ του κοσμου f³⁵ (90.7%) RP, HF, OC, CP || 12 τουτου (5.6%) TR || τω κοσμω SA,B,C (2.4%) NU || εν τω κοσμω (0.4%) || και τω κοσμω (0.2%) || εν κοσμω (0.8%)

¹⁷ σεαυτον f³⁵ SA(B)C [50%] RP, HF, OC, TR, NU || εαυτον [50%] CP (It would be easy to drop one of the two sigmas—ΩCCEAYTON)

¹⁸ προσωποληπτετε f³⁵ [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || προσωπολημπετε SA,B,C [1.5%] NU

¹⁹ τηρησει f³⁵ [89.5%] RP, HF, TR, CP || τηρηση SB,C [1.5%] OC, NU || τελεσει [3%] || πληρωσει A [5%] || three other variants (Since the apodosis is indicative, the protasis is too; James isn't being hypothetical.)

²⁰ πταισει f³⁵ [96.5%] RP, HF, TR, CP || πταιση SA,B,C [3%] OC, NU || two other variants

δε εν ἐνι, γεγονεν παντων ενοχος. 11 Ὁ γαρ ειπων, “Μη μοιχευσης”, ειπεν και, “Μη φονευσης”.¹ Ει δε ου μοιχευσεις, φονευσεις² δε, γεγονας παραβατης νομου.

12 Οὕτως λαλειτε και οὕτως ποιειτε ὡς δια νομου ελευθεριας μελλοντες κρινεσθαι 13 (ἡ γαρ κρισις ανηλεος³ τω μη ποιησαντι ελεος). Κατακαυχεται⁴ ελεον⁵ κρισεως.

[Faith and works]

2.14 Τί το οφελος, αδελφοι μου, εαν πιστιν λεγη τις⁶ εχειν, εργα δε μη εχει?⁷ Μη δυναται ἡ πιστις σωσαι αυτον? 15 Εαν δε⁸ αδελφος ἡ αδελφη γυμνοι ὑπαρχωσιν, και λειπομενοι ωσιν⁹ της εφημερου τροφης, 16 ειπη δε τις αυτοις ἐξ ὑμων, “Υπαγετε εν ειρηνη, θερμαινεσθε και χορταζεσθε”, μη δωτε δε αυτοις τα επιτηδεια του σωματος, τί το οφελος? 17 Οὕτως και ἡ πιστις, εαν μη εργα εχη,¹⁰ νεκρα εστιν, καθ’ ἑαυτην. 18 (Αλλ’ ερει τις: “Συ πιστιν εχεις καγω εργα εχω. Δειξον μοι την πιστιν σου εκ¹¹ των εργαων σου,¹² καγω δειξω σοι¹³ εκ των εργαων μου την πιστιν μου.”¹⁴ 19 Συ πιστευεις οτι ὁ θεος εἰς εστιν.¹⁵ Καλως ποιεις. Και τα δαιμονια πιστευουσιν—και φρισσουσιν!) 20 Θελεις δε γνωμαι, ω ανθρωπε κενε, οτι ἡ πιστις χωρις των εργαων νεκρα¹⁶ εστιν?

[Examples]

21 Ἀβρααμ¹⁷ ὁ πατηρ ἡμων ουκ ἐξ εργαων εδικαιωθη ανενεγκας Ισαακ τον υἱον αυτου επι το θυσιαστηριον? 22 Βλεπεις οτι ἡ πιστις συνηργει τοις εργαοις αυτου, και εκ των εργαων ἡ πιστις ετελειωθη. 23 Και επληρωθη ἡ Γραφη ἡ λεγουσα, “Επιστευσεν δε Ἀβρααμ τω θεω, και ελογισθη αυτω εις δικαιοσυνην”. Και ἑφιλος θεου εκληθη. 24 Ὅρατε

¹ μη μοιχευσης . . . μη φονευσης f³⁵ A,B [74%] OC,TR,CP,NU || μη μοιχευσεις . . . μη φονευσεις [7%] RP,HF [EMC says that ἵ [3%] are ambiguous as to these first two variants—in uncial script they are very similar] || μη μοιχευσης . . . ου φονευσεις [1%] || μη μοιχευσεις . . . ου φονευσεις [5%] || μη φονευσης . . . μη μοιχευσης C [4%] || μη φονευσης . . . ου μοιχευσεις [3%] || μη φονευσεις . . . μη μοιχευσεις [0.5%] || μη φονευσης . . . ου μοιχευσης [1.5%] (There are two other variants plus another ambiguity that account for [1%.])

² μοιχευσεις φονευσεις f³⁵ [74%] RP,HF,OC,TR,CP || μοιχευεις φονευεις ἵA,B,C [5%] NU || μοιχευσης φονευσης [8%] || μοιχευσης φονευσεις [4%] || μοιχευσεις φονευσης [1%] || μοιχευεις φονευσεις [1%] || μοιχευσεις φονευεις [1.5%] || φονευσεις μοιχευσεις [4%] || φονευεις μοιχευεις [1%] || two other variants

³ ανηλεος f³⁵ [20%] || ανελεος ἵA,B,C [30%] RP,HF,OC,NU || ανιλεως [50%] CP,TR (That someone would have introduced an Attic form in the middle ages is scarcely credible, so f³⁵ is early.)

⁴ κατακαυχεται f³⁵ ἵB,C [85%] RP,HF,OC,CP,NU || 1 δε [10%] || και 1 [3%] TR || κατακαυχασθω [1%] || κατακαυχασθω δε A [1%] || two other variants

⁵ ελεον f³⁵ C [80%] RP,HF,CP || ελεος ἵA,B [20%] OC,TR,NU (I take ‘the law of liberty’ to be the subject of the verb, κατακαυχεται, and ‘mercy’ its direct object—“*That law exalts mercy over judgment*”. But that subject is in a prior sentence, and one has to stop and think.)

⁶ λεγη τις f³⁵ ἵB [70%] RP,HF,OC,TR,CP,NU || ~ 21 A,C [1%] || λεγει 2 [28%] || three other variants

⁷ εχει f³⁵ [46%] || εχη ἵA,B,C [47%] RP,HF,OC,TR,CP,NU || εχειν [4.5%] || σχη [2.5%] (James is stating a fact; the person doesn’t have works.)

⁸ δε f³⁵ A,C [84%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἵB [15%] NU || two other variants

⁹ ωσιν f³⁵ A [95%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἵB,C [5%] NU

¹⁰ εργα εχη f³⁵ [75%] RP,HF,OC,TR,CP || ~ 21 ἵA,B,C [24%] NU || three other variants

¹¹ εκ f³⁵ (88.2%) RP,HF,OC,TR,CP || χωρις ἵA,B,C (10.8%) NU || two other variants (This delightful verse is generally misunderstood to this day. [At least three of the four Alexandrian variants in this verse derive from misunderstanding.] The translations that close the quote after the first ‘works’ don’t make sense. The hypothetical objector has disclaimed faith, so for James to say, “Show me your faith,” doesn’t follow. James clearly teaches salvation by faith, a faith that is alive [if you’re alive you do things]. But an orthodox Jew believes in salvation by works, so here James [who had once been one] anticipates an objection from that quarter. The salvation-by-works person has a different faith.)

¹² σου f³⁵ C [92%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἵA,B [8%] NU

¹³ δειξω σοι f³⁵ A,C [92%] RP,HF,OC,TR,CP || ~ 21 ἵB [8%] NU

¹⁴ μου f³⁵ A [93%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἵB,C [7%] NU || one other variant

¹⁵ ο θεος εις εστιν f³⁵ (80.4%) RP,HF,OC,TR,CP || 234 (9.9%) || ~ 324 B (4.2%) || ~ 3124 C (1.6%) || ~ 3412 ἵA (1.8%) NU || ~ 342 (0.8%) || 124 (0.6%) || 24 (0.6%) || ~ 42 (0.2%) (In his retort James cites a central tenet in Judaism. Since the demons believe the same thing, and it doesn’t do them any good, something more or different is needed.)

¹⁶ νεκρα f³⁵ ἵA (98.2%) RP,HF,OC,TR,CP || αργη B,C (1.6%) NU || κεινη (0.2%)

¹⁷ ἄβρααμ f³⁵ [50%] || ἄβρααμ ἵA,B,C [50%] RP,HF,OC,TR,CP,NU (This statement of evidence obtains in verse 23 as well.) [When Jehovah changed Abram’s name to Abraham (Genesis 17:5) the intervocalic aspiration in Hebrew is adequately represented in English by ‘h’; but so far as I know, there is no way in Greek to indicate intervocalic aspiration within a word—the only alternative to losing the aspiration altogether would be to place it at the beginning of the word.]

τοιουνν ὅτι¹ ἐξ ἐργων δικαιοῦται ἀνθρώπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον 25 Ὅμοιος δὲ καὶ ῥααβ ἢ ποριη οὐκ ἐξ ἐργων ἐδικαιώθη ὑποδεξαμένη τους ἀγγέλους καὶ ἕτερα ὄδω ἐκβαλουσα? 26 Ὡσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν² ἐργων νεκρά ἐστίν.

[Careful with your tongue!]

3.1 Μὴ πολλοὶ διδασκαλοὶ γίνεσθε, ἀδελφοὶ μου, εἰδοτές ὅτι μείζον κριμα ληψόμεθα.³ 2 Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. Εἰ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τελείος ἀνήρ, δυναμεινός⁴ χαλιναγωγῆσαι καὶ ὄλον τὸ σῶμα. 3 Ἴδε,⁵ τῶν ἵππων τοὺς χαλινούς εἰς τὰ στόματα βαλλόμεν πρὸς τὸ⁶ πειθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὄλον τὸ σῶμα αὐτῶν μεταγομεν. 4 Ἴδου καὶ τὰ πλοία: τηλικαυτὰ οὐτὰ καὶ ὑπο ἀνεμῶν σκληρῶν⁷ ἐλαυνομένα, μεταγεται ὑπο ἐλαχιστοῦ πηδαλιου ὅπου ἀν⁸ ἡ ὄρμη τοῦ ἰθυνοῦτος⁹ βουλήται.¹⁰ 5 Οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστίν καὶ μεγαλαυχεῖ.¹¹

Ἴδου, ὀλιγον¹² πυρ ἡλικην ὕλην ἀναπτει! 6 Καὶ ἡ γλῶσσα πυρ! Ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, οὕτως¹³ ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλουσα ὄλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενεσεως, καὶ φλογίζομενη ὑπο τῆς Γεεννης. 7 Πᾶσα γὰρ φύσις θηριῶν τε καὶ πετεινῶν, ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλιῶν, δαμαζεται καὶ δεδαμασται τῆ φύσει τῆ ἀνθρωπίνῃ. 8 Τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμασαι¹⁴—ἀκατασχετον¹⁵ κακόν, μεστήτου θανατηφόρου. 9 Ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Θεόν¹⁶ καὶ Πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρωμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας. 10 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ καταρα. Οὐ χρη, ἀδελφοὶ μου,¹⁷ ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. 11 Μῆτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν;¹⁸ 12 Μὴ δύναται, ἀδελφοὶ μου, συκὴ ἐλαιας ποιησαι, ἢ ἀμπελος συκα? Οὕτως¹⁹ οὐδεμία πηγὴ ἄλυκον καὶ²⁰ γλυκὺ ποιησαι ὕδωρ.

[True wisdom]

[True contrasted with demonic]

¹ τοιουνν οτι f³⁵ (87.5%) RP, HF, OC, TR, CP || 2 ἡ A, B, C (11.3%) NU || ~ 2 οὕτως (1.2%)

² τῶν f³⁵ A, C [92%] RP, HF, OC, TR, CP || --- P²⁰ ἡ B [8%] NU

³ ληψόμεθα f³⁵ [97.5%] RP, HF, OC, TR, CP || ληψομεθα ἡ A, B, C [1%] NU || ληψεσθε [1.5%]

⁴ δυναμεινός f³⁵ ἡ [23%] || δυνατός A, B [76.5%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (Two other variants, and ECM lists codex C as ambiguous.) (Is it not more likely that the present participle [unexpected] would be changed to the adjective than vice versa?—but it makes great sense, 'being able to bridle'.)

⁵ ἴδε f³⁵ [60%] RP, HF, OC, CP || εἰ δε [38.5%] NU || ἴδου [0.5%] TR (ECM lists six uncials as ambiguous, including ἡ A, B, C. The variant chosen by NU scarcely makes sense. The καὶ at the beginning of verse 4 presupposes an imperative at the beginning of verse 3.)

⁶ πρὸς τὸ f³⁵ A (97%) RP, HF, OC, TR, CP || εἰς 2 ἡ B, C (2.4%) NU || τῷ (0.6%)

⁷ ἀνεμῶν σκληρῶν f³⁵ ἡ B, C [44%] NU || ~ 21 A [56%] RP, HF, OC, TR, CP

⁸ ἀν f³⁵ A, C [99.5%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἡ B [0.5%] NU

⁹ ἰθυνοῦτος f³⁵ [21%] || εὐθυνοῦτος ἡ A, B, C [79%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (At issue is a mere question of spelling, the first variant being classical Greek. It seems to me more probable that the unfamiliar classical form would be changed to the familiar *koine* than vice versa [most lexicons don't even list the classical form].)

¹⁰ βουλήται f³⁵ A, C [89%] RP, HF, OC, TR, CP || βουλεται ἡ B [10%] NU || βουλοῖτο [1%]

¹¹ μεγαλαυχεῖ f³⁵ P²⁰ ἡ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || μεγαλα αυχει A, B, C [5%] NU

¹² ὀλιγον f³⁵ A', C [95%] RP, HF, OC, TR, CP || ἡλικον ἡ B [3%] NU || ὀλιγων [2%] (The Alexandrian variant goes against James' argument.)

¹³ οὕτως f³⁵ [83%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 καὶ [8%] || --- P²⁰ ἡ A, B, C [9%] NU

¹⁴ δύναται ἀνθρώπων δαμασαι f³⁵ (84.1%) RP, HF, OC, TR, CP || ~ 132 ἡ A (11.9%) || ~ 312 B, C (1%) NU || 13 (1.4%) || 1 (0.8%) || three other variants plus an ambiguity

¹⁵ ἀκατασχετον f³⁵ C (97.4%) RP, HF, OC, TR, CP || ἀκαταστατον ἡ A, B (2.6%) NU

¹⁶ θεον f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || κυριον P²⁰ ἡ A, B, C [4%] NU (The title used in 1:27 is repeated, and being a repetition it comes with the article.)

¹⁷ μου f³⁵ ἡ A, B, C [84%] RP, HF, OC, TR, NU || 1 ἀγαπητοι [16%] CP

¹⁸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν f³⁵ ἡ A, B, C [85%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || 124 [4%] || 1234 ὕδωρ [3%] || ~ 4231 [8%]

¹⁹ οὕτως f³⁵ ἡ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || --- A, B, C [3%] NU

²⁰ οὐδεμία πηγὴ ἀλυκον καὶ f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || οὐδε ἀλυκον ἡ [1.6%] || οὐτε ἀλυκον A, B, C [1.8%] NU || three other variants (Who knows what got into the Alexandrians here.)

3.13 Τίς¹ σοφος και επιστημων εν υμιν? Δειξατω εκ της καλης αναστροφης τα εργα αυτου εν πραυτητι σοφιας. 14 Ει δε ζηλον πικρον εχετε και εριθειαν εν τη καρδια υμων, μη κατακαυχασθε² και ψευδεσθε κατα της αληθειας—15 ουκ εστιν αυτη η σοφια Ανωθεν κατερχομενη, αλλ³ επιγειος, ψυχικη, δαιμονιωδης. 16 Όπου γαρ ζηλος και εριθεια, εκει ακαταστασια και παν φαυλον πραγμα. 17 Η δε Ανωθεν σοφια πρωτον μεν αγνη εστιν, επειτα ειρηνικη, επιεικης, ευπειθης, μεστη ελεους και καρπων αγαθων, αδιακριτος και⁴ ανυποκριτος. 18 Καρπος δε⁵ δικαιοσυνης εν ειρηνη σπειρεται τοις ποιουσιν ειρηνην.

[Is not worldliness]

4.1 Ποθεν πολεμοι και⁶ μαχαι εν υμιν? Ουκ εντευθεν, εκ των ηδονων υμων των στρατευομενων εν τοις μελεσιν υμων? 2 Επιθυμειτε και ουκ εχετε· φονευετε και ζηλουτε και ου δυνασθε επιτυχειν· μαχεσθε και πολεμειτε. Ουκ εχετε⁷ δια το μη αιτεισθαι υμας. 3 Αιτειτε και ου λαμβανετε διοτι κακως αιτεισθε, ινα εν ταις ηδοναις υμων δαπανησητε. 4 Μοιχοι και⁸ μοιχαλιδες! Ουκ οιδατε οτι η φιλια του κοσμου εχθρα του Θεου εστιν? Ός αν⁹ ουν¹⁰ βουληθη φιλος ειναι του κοσμου εχθρος του Θεου καθισταται. 5 Η δοκειτε οτι κενως η Γραφη λεγει, προς φθονον επιποθει το Πνευμα ο κατακησεν¹¹ εν ημιν? 6 Μειζονα δε διδωσιν χαριν· διο λεγει, “Ο Θεος¹² υπερηφανοις αντιτασεται, ταπεινοις δε διδωσιν χαριν”.

[Is submitting to God]

7 Υποταγητε ουν τω Θεω· αντιστητε¹³ τω διαβολω και φευζεται αφ’ υμων. 8 Εγγι-
σατε τω Θεω και εγγιει υμιν. Καθαρισατε χειρας, αμαρτωλοι, και αγνισατε καρδιας, διψυ-
χοι! 9 Ταλαιπωρησατε και πευθησατε και κλαυσατε! Ό γελως υμων εις πευθος μεταστρα-
φητω¹⁴ και η χαρα εις κατηφειαν. 10 Ταπεινωθητε ενωπιον του Κυριου¹⁵ και υψωσει υμας.

[Does not judge the different brother]

11 Μη καταλαλειτε αλληλων, αδελφοι. Ό γαρ¹⁶ καταλαλων αδελφου και¹⁷ κρινων τον αδελφον αυτου καταλαλει νομου και κρινει νομον. Ει δε νομον κρινεις, ουκ ει ποιητης

¹ τις f³⁵ NA,B,C [90%] RP, HF, OC, TR, NU || ει 1 [4%] CP || --- [6%]

² κατακαυχασθε rell || καυχασθε A [15%]

³ αλλ f³⁵ P¹⁰⁰A,C [99.4%] RP, HF, OC, TR, CP || αλλα NB [0.6%] NU

⁴ και f³⁵ P¹⁰⁰ [90%] RP, HF, OC, TR, CP || --- NA,B,C [10%] NU

⁵ δε f³⁵ A,B,C [56.6%] NU || δε της [42%] RP, HF, OC, TR, CP || δε ο N [0.4%] || --- [1%] (The article is inappropriate here. Who knows what motivated whoever added it, but it is a mistake.)

⁶ και f³⁵ [90%] RP, HF, OC, TR, CP || και ποθεν N(A)B(C) [10%] NU (The unnecessary repetition of the adverb is not characteristic of the Alexandrians, but that doesn't make it right.)

⁷ ουκ εχετε f³⁵ P¹⁰⁰A,B [64%] RP, HF, NU || και 12 N [35%] OC, CP || 12 δε [1%] TR || one other variant (OC is in small print.) (I suppose the conjunction was added in an effort to make a parallel to “you murder and covet and are not able to obtain.”)

⁸ μοιχοι και f³⁵ (97.6%) RP, HF, OC, TR, CP || --- P¹⁰⁰NA,B (2%) NU || 1 (0.4%) (The Alexandrian variant is an easy case of homoioarcton: MOIX . . . MOIX.)

⁹ αν f³⁵ A [93%] RP, HF, OC, TR, CP || εαν NB [7%] NU

¹⁰ ουν f³⁵ NA,B [58%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || --- [42%] (The omission would be an easy case of homioioteleuton.)

¹¹ κατακησεν f³⁵ [88%] RP, HF, OC, TR, CP || κατακεισεν NB [10%] NU || κατακεισεν A [2%]

¹² ο θεος f³⁵ NA,B [94%] RP, HF, OC, TR, NU || κυριος [6%] CP

¹³ αντιστητε f³⁵ [47.5%] OC, TR, CP || 1 δε NA,B [50%] RP, HF, NU || 1 ουν [2.5%] (The conjunction looks to me like an infelicitous gloss. The conjunction at the beginning of the verse links it to the prior context, but the string of imperatives—‘submit’, ‘resist’, ‘draw near’, ‘cleanse and purify’, ‘lament and mourn and weep’—are not linked by conjunctions.)

¹⁴ μεταστραφητω f³⁵ NA [93.5%] RP, HF, OC, TR, CP || μετατραπητω P¹⁰⁰B [6%] NU || two other variants

¹⁵ του κυριου f³⁵ P¹⁰⁰ [82%] RP, HF, OC, TR, CP || 2 NA,B [16%] NU || 1 θεου [2%] (The article is correct.)

¹⁶ γαρ f³⁵ [26%] || --- NA,B [74%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (The conjunction makes the reason for the exhortation overt; without it that semantic connection is not clear.)

¹⁷ και f³⁵ (84.3%) RP, HF, OC, TR, CP || η P¹⁰⁰NA,B (15.3%) NU || --- (0.4%)

νομου αλλα κριτης. 12 Είς εστιν ὁ¹ Νομοθετης και Κριτης,² ὁ δυναμενος σωσαι και απολεσαι. Συ δε³ τίς εἶ ὃς κρινεις⁴ τον ἕτερον?⁵

[Does not boast about tomorrow]

13 Αγε νυν, οἱ λεγοντες, “Σημερον και⁶ αυριον πορευσωμεθα⁷ εις τηνδε την πολιν και ποιησωμεν⁸ εκει ενιαυτον ἕνα⁹ και εμπορευσωμεθα¹⁰ και κερδησωμεν”.¹¹ 14 οἱτινες ουκ επιστασθε το της αυριον. Ποια γαρ¹² ἡ ζωη ἡμων?¹³ Ατμις γαρ εστιν¹⁴ ἡ προς ολιγον φαινομενη, επειτα¹⁵ αφανιζομενη. 15 Αντι του λεγειν ὑμας, “Εαν ὁ Κυριος θεληση,¹⁶ και ζησωμεν¹⁷ και ποιησωμεν¹⁸ τουτο ἡ εκεινο”. 16 Νυν δε καυχασθε εν ταις αλαζονειαις ὑμων. Πασα καυχησις τοιαυτη ποιηρα εστιν. 17 Ειδοτι ουν καλον ποιειν και μη ποιουντι, ἁμαρτια αυτω εστιν.

[The coming of the Lord]

[Rich oppressors will be judged]

5.1 Αγε νυν, οἱ πλουσιοι, κλαυσατε ολολυζοντες επι ταις ταλαιπωριαις ὑμων ταις επερχομεναις! 2 Ὁ πλουτος ὑμων σεσηπεν και τα ἱματια ὑμων σητοβρωτα γεγονεν. 3 Ὁ χρυσος ὑμων και ὁ αργυρος κατιωται, και ὁ ιος αυτων εις μαρτυριον ὑμιν εσται και φαγεται τας σαρκας ὑμων ὡς πυρ—εθησαυρισατε εν εσχαταις ἡμεραις. 4 Ἴδου, ὁ μισθος των εργατων των αμησαντων τας χωρας ὑμων, ὁ απεστερημενος αφ¹⁹ ὑμων, κραζει, και αἱ βοαι των θερισαντων εις τα ωτα Κυριου Σαβαωθ εισεληλυθασιν. 5 Ετρυφησατε επι της γης και εσπαταλησατε, εθρεψατε τας καρδιας ὑμων ὡς²⁰ εν ἡμερα σφαγης. 6 Κατεδικασατε, εφονευσατε τον δικαιον—ουκ αντιτασεται ὑμιν.

[Patience and perseverance]

7 Μακροθυμησατε ουν, αδελφοι, ἕως της παρουσιας του Κυριου. Ἴδου, ὁ γεωργος εκδεχεται τον τιμιον καρπον της γης, μακροθυμων επ’ αυτον²¹ ἕως αν²² λαβη ὑετον²³

¹ ο f³⁵ NA [96.5%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- P¹⁰⁰B [3.5%]

² και κριτης f³⁵ NA, B [62%] OC, NU || --- [38%] RP, HF, TR, CP (The omission could be the result of homoioteleuton: -THC . . . -THC.)

³ δε f³⁵ P¹⁰⁰ NA, B [94%] RP, HF, OC, CP, NU || --- [6%] TR

⁴ ος κρινεις f³⁵ [85%] RP, HF, OC, TR, CP || ο κρινων P¹⁰⁰ NA, B [15%] NU

⁵ ετερον f³⁵ [88%] RP, HF, OC, TR, CP || πλησιον NA, B [12%] NU [The Alexandrian variant destroys the point of the paragraph. Each person is different (background, experiences, personality, training) and we must recognize that God can and will deal differently with different people. He uses one ‘law’ with me, another ‘law’ with you, and so on. A law is a set of rules or demands, so when I judge a brother I am questioning the way (‘law’) that God is working on him. As He is both Lawgiver and Judge, I will have to answer to Him for how I judged my ‘brothers’.]

⁶ και f³⁵ A [95%] RP, HF, OC, TR, CP || η NB [5%] NU

⁷ πορευσωμεθα f³⁵ A [76%] RP, HF, TR, CP || πορευσομεθα P¹⁰⁰ NA, B [24%] OC, NU || one other variant

⁸ ποιησωμεν f³⁵ NA [89%] RP, HF, TR, CP || ποιησομεν P¹⁰⁰ B [11%] OC, NU

⁹ ενα f³⁵ A [96%] RP, HF, OC, TR, CP || --- NB [4%] NU

¹⁰ εμπορευσωμεθα f³⁵ [84%] RP, HF, TR, CP || εμπορευσομεθα P¹⁰⁰ NA, B [16%] OC, NU

¹¹ κερδησωμεν f³⁵ [88%] RP, HF, TR, CP || κερδησομεν NA, B [12%] OC, NU || one other variant

¹² γαρ f³⁵ P¹⁰⁰ A [97.4%] RP, HF, OC, TR, CP || --- NB [2.6%] NU

¹³ ημων f³⁵ 1248c [26%] || υμων (P¹⁰⁰) NA(B) [74%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (The question is properly inclusive, 1st person.)

¹⁴ εστιν f³⁵ [52%] TR || εσται (A) [41%] RP, HF, OC, CP || εστε B [7%] NU || --- N (James answers the question with a statement of fact, not a prophecy.)

¹⁵ επειτα f³⁵ [29.5%] || 1 δε και [46%] RP, HF, OC, CP || 1 δε [15%] TR || 1 και NA, B [9.5%] NU (OC has δε in small print.)

¹⁶ θεληση f³⁵ P¹⁰⁰ NA [81%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || θελησει [12%] || θελη B [7%]

¹⁷ ζησωμεν f³⁵ [90%] RP, HF, TR, CP || ζησομεν NA, B [10%] OC, NU

¹⁸ ποιησωμεν f³⁵ [89%] RP, HF, TR, CP || ποιησομεν P¹⁰⁰ NA, B [11%] OC, NU || one other variant

¹⁹ αφ f³⁵ NA, B [95%] RP, HF, OC, TR, NU || υφ [5%] CP

²⁰ ως f³⁵ 048v [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || --- N(A)B [1.5%] NU

²¹ αυτον f³⁵ [80%] RP, HF, CP || αυτω NA, B, 048 [20%] OC, TR, NU

²² αν f³⁵ N [53%] TR, CP || --- A, B, 048 [45.5%] RP, HF, OC, NU || ου [1.5%] (The farmer doesn’t really know if it’s going to rain, or not.)

²³ λαβη υετον f³⁵ A (96.8%) RP, HF, OC, TR, CP || 1 B, 048 (1.8%) NU || 1 καρπον (1%) || 1 καρπον του N || one other variant

πρωιμον¹ και οψιμον. 8 Μακροθυμησατε και υμεις. Στηριξατε τας καρδιας υμων, οτι η παρουσια του Κυριου ηγγικεν. 9 Μη στεναζετε κατ' αλληλων, αδελφοι,² ινα μη κριθητε.³ Ιδου, ο Κριτης προ των θυρων εστηκε! 10 Υποδειγμα λαβετε, αδελφοι,⁴ της κακοπαθειας και της μακροθυμιας τους προφητας οϊ ελαλησαν εν τω⁵ ονοματι Κυριου. 11 Ιδου, μακαριζομεν τους υπομενοντας⁶—την υπομονην Ιωβ ηκουσατε, και το τελος Κυριου ειδατε,⁷ οτι πολυσπλαγγχος⁸ εστιν⁹ και οικτιρμων.

12 Προ παντων δε, αδελφοι μου, μη ομνυετε, μητε τον ουρανον μητε την γην μητε αλλον τινα ορκον. Ητω δε υμων το Ναι ναι και το Ου ου, ινα μη εις υποκρισιν¹⁰ πεσητε.

[Righteous prayer is powerful]

13 Κακοπαθει τις εν υμιν? Προσευχεσθω. Ευθυμει τις? Ψαλλετω. 14 Ασθenei τις εν υμιν? Προσκαλεσασθω τους πρεσβυτερους της εκκλησιας, και προσευξασθωσαν επ' αυτον, αλειψαντες αυτον¹¹ ελαιω εν τω ονοματι του Κυριου. 15 Και η ευχη της πιστεως σωσει τον καμνοντα, και εγερει αυτον ο Κυριος· καν αμαρτιας η πεποιηκως, αφεθησεται αυτω. 16 Εξομολογεισθε¹² αλληλοις τα παραπτωματα¹³ και ευχεσθε υπερ αλληλων, οπως ιαθητε. Πολυ ισχυει δεησις δικαιου, ενεργουμειη. 17 Ηλιας ανθρωπος ην ομοιοπαθης ημιν, και προσευχη προσηξατο του μη βρεξαι· και ουκ εβρεξεν επι της γης ενιαυτους τρεις και μηνας εξ. 18 Και παλιν προσηξατο και ο ουρανος υετον εδωκεν και η γη εβλαστησεν τον καρπον αυτης.

[Help the wanderer]

19 Αδελφοι,¹⁴ εαν τις εν υμιν πλανηθη απο¹⁵ της αληθειας, και επιστρεψη τις αυτον, 20 γινωσκετω οτι ο επιστρεψας αμαρτωλον εκ πλανης οδου αυτου σωσει ψυχην εκ θανατου¹⁶ και καλυψει πληθος αμαρτιων.¹⁷

¹ πρωιμον f³⁵ (92.7%) RP, HF, OC, TR, CP || προιμον NA, B (7.3%) NU

² κατ αλληλων αδελφοι f³⁵ (S) (79.6%) RP, HF, OC, TR, CP || ~312 B (7.6%) NU || ~3μου 12 A (4.6%) || 12 (7.4%) || μετ 23 (0.8%)

³ κριθητε f³⁵ NA, B [98%] RP, HF, OC, CP, NU || κατακριθητε [1%] TR || two other variants

⁴ αδελφοι f³⁵ (A) B [35%] NU || 1μου (S) [62%] RP, HF, OC, (TR) CP || --- [3%] (The possessive pronoun would be a natural addition.)

⁵ εν τω f³⁵ B [40%] NU || 2 A [58%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 S [0.6%] || επι 2 [1.4%] (The preposition makes the semantic connection overt, which we would expect of a Jewish author.)

⁶ υπομενοντας f³⁵ [86%] RP, HF, OC, TR, CP || υπομειναντας NA, B [14%] NU

⁷ ειδατε f³⁵ NB [53%] HF, OC, TR, CP, NU || ιδατε A [45%] RP (One other variant, and ECM lists four MSS as ambiguous.) (The indicative is correct. The imperative does not fit the context, probably arising from haplography.)

⁸ πολυσπλαγγχος f³⁵ NA, B [65%] RP, HF, OC, TR, NU || πολυευσπλαγγχος [35%] CP

⁹ εστιν f³⁵ (88.2%) RP, HF, CP || 1 ο κυριος NA (B) (11.8%) OC, TR, NU

¹⁰ εις υποκρισιν f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || υπο κρισιν NA, B [5%] NU (The more one talks, the more he pretends; the Alexandrian variant is inferior.)

¹¹ αυτον f³⁵ NA [95.5%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- B [4.5%]

¹² εξομολογεισθε f³⁵ [89%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 ουν NA, B, 048^v [11%] NU

¹³ τα παραπτωματα f³⁵ (90.4%) RP, HF, OC, TR, CP || τας αμαρτιας NA, B, 048^v (9.6%) NU

¹⁴ αδελφοι f³⁵ [72%] RP, HF, OC, TR, CP || 1μου NA, B, 048 [28%] NU (Again, a natural addition.)

¹⁵ απο *rell* || 1 της οδου S [18%]

¹⁶ εκ θανατου f³⁵ (92.2%) RP, HF, OC, TR, CP || αυτου 12 S(A) 048^v (6.4%) NU || 12 αυτου B (1.4%) (The Alexandrian addition is unwarranted.)

¹⁷ The citation of f³⁵ is based on forty-four MSS—18, 35, 141, 149, 201, 204, 328, 386, 394, 432, 604, 664, 757, 824, 928, 986, 1072, 1075, 1100, 1248, 1249, 1503, 1548, 1637, 1725, 1732, 1754, 1761, 1768, 1855, 1864, 1865, 1876, 1892, 1897, 2221, 2303, 2352, 2431, 2466, 2554, 2587, 2626 and 2723—all of which I collated myself. 18, 1864, 2554 and 2723 are 'perfect' representatives of f³⁵ in James as they stand, as were the exemplars of 35, 1503, 1865, 2221 and 2303. For 18, 1864, 2554 and 2723 to have no variants after all the centuries of transmission is surely an eloquent demonstration of the faithfulness and accuracy of that transmission. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Bucharest, Aegean, Trikala, Meteora, Athens, Sparta, Ochrida, Mt. Athos [nine different monasteries], Grottaferrata, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

ECM collated 162 continuous text manuscripts (MSS) for James, including some fragments, which number represents a full 25% of the extant (known) MSS. By a careful comparison of TuT and ECM I believe we can arrive at some reasonably close extrapolations. Thus I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed ± 1%; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error will hardly exceed ± 2%; where there is some division

James

---

among the Byzantine witnesses the margin of error will rarely exceed $\pm 5\%$. However, I guarantee the witness of Family 35. Please see the last footnote for Matthew for further information.